

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 11 september 2012*

”Begäran om förhandsavgörande — Direktiven 85/337/EEG, 92/43/EG, 2000/60/EG och 2001/42/EG — Gemenskapens vattenpolitik — Avledning av en flod — Begreppet ’tidsgräns’ för utarbetandet av förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt”

I mål C-43/10,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Symvoulio tis Epikrateias (Grekland) genom beslut av den 9 oktober 2009, som inkom till domstolen den 25 januari 2010 i målet

Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias,

Dimos Agriniou,

Dimos Oiniádon,

Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias,

Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou,

Aitoliki Etaireia Prostasias Topiou kai Perivallontos,

Elliniki Ornithologiki Etaireia,

Elliniki Etaireia gia tin prostasia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias,

Dimos Mesologiou,

Dimos Aitolikou

Dimos Inachou,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias,

Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas

mot

Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon,

Ypourgos Esoterikon, Dimosias Dioikisis kai Apokentrosis,

* Rättegångsspråk: grekiska.

Ypourgos Oikonomias kai Oikonomikon,

Ypourgos Anaptyxis,

Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon,

Ypourgos Politismou,

ytterligare deltagare i rättegången:

Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon,

Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias,

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI),

Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas,

Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisas,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas,

Techniko Epimelitirio Elladas – Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot och U. Löhmus samt domarna A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen (referent), T. von Danwitz, A. Arabadjiev och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 24 maj 2011,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias, Dimos Agriniou, Dimos Oiniádon, Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias, Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou, Aitoliki Etaireia Prostasias Topiou kai Perivallontos, Elliniki Ornithologiki Etaireia, Elliniki Etaireia gia tin prostasia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias, Dimos Mesologiou, Dimos Aitolikou, Dimos Inachou, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias, Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas, genom C. Rokofyllos, G. Christoforidis, V. Dorovinis, N. Alevizatos, M. Asimakopoulou, E. Kiousopoulou och N. Chatzis, dikigoroi,
- Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon, genom A. Tigkas, dikigoros,

- Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias, genom X. Kontiadis, dikigoros,
- Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI), genom C. Synodinos och F.A. Mouratian, dikigoroï,
- Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas, genom A. Kormalis, dikigoros,
- Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisas, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas, Techniko Epimelitirio Elladas – Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias, genom S. Flogaitis, A. Sinis och G. Sioiuti, dikigoroï,
- Greklands regering, genom G. Karipsiadis, C. Mitkidis och K. Kardakastanis, båda i egenskap av ombud,
- Norges regering, genom K. Moe Winther och I. Thue, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom D. Recchia och S. Petrova samt I. Chatzigiannis och P. Oliver, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 15 september 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT L 327, s. 1, rättad genom EUT L 113, 2006, s. 26), rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, s. 40; svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 226), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003 (EUT L 156, s. 17) (nedan kallat direktiv 85/337), Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (EGT L 197, s. 30) och rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, s. 7; svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 114).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias (prefekturen i provinsen Aitoloakarnania) och flera juridiska personer mot, å andra sidan, Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon (ministern för miljö, landsbygdsutveckling och infrastruktur) och andra ministrar. Målet rör överklaganden av rättsakter avseende projektet att delvis avleda den övre delen av floden Acheloos (västra Grekland) till floden Pineios, i Thessalien.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

Direktiv 2000/60

- 3 Skälen 19, 20, 25 och 32 i direktiv 2000/60 har följande lydelse:
”(19) Detta direktiv syftar till att bevara och förbättra vattenmiljön i gemenskapen. Detta mål avser först och främst kvaliteten hos det berörda vattnet. Kvantitetsreglering är en extra åtgärd för att garantera god vattenkvalitet och därför bör åtgärder med avseende på kvantiteten som främjar målet att säkerställa en god kvalitet också fastställas.

(20) Den kvantitativa statusen hos en grundvattenförekomst kan påverka den ekologiska kvaliteten hos ytvatten och terrestra ekosystem som är förbundna med den grundvattenförekomsten.

...

(25) Gemensamma definitioner av vattenstatusen vad gäller kvalitet och – när detta är motiverat från miljöskyddssynpunkt – kvantitet bör fastställas. Miljömål bör ställas upp för att säkerställa att en god yt- och grundvattenstatus uppnås i hela gemenskapen och att försämring av vattnets status förhindras på gemenskapsnivå.

...

(32) Det kan finnas skäl att under vissa förutsättningar göra undantag från kravet att hindra ytterligare försämring eller att uppnå god status om detta inte är möjligt på grund av oförutsedda eller exceptionella omständigheter, särskilt översvämningar eller torka eller om det är av utomordentligt stor betydelse från allmän synpunkt, nya ändringar i en ytvattenförekomsts fysiska karakteristika eller nivåförändringar hos grundvattenförekomster, under förutsättning att alla genomförbara åtgärder har vidtagits för att lindra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.”

4 I artikel 2 i direktivet definieras följande begrepp:

”...

10) *ytvattenförekomst*: en avgränsad och betydande ytvattenförekomst som till exempel en sjö, ett magasin, en å, flod eller kanal, ett vatten i övergångszon eller en kustvattensträcka.

...

13) *avrinningsområde*: landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en sekvens av åar, floder och, möjligen, sjöar till havet vid ett enda flodutlopp, eller vid en enda flodmynning eller ett enda delta.

14) *delavrinningsområde*: landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar genom en serie åar, floder och, möjligen, sjöar till en viss punkt i ett vattendrag (normalt en sjö eller ett flodtillopp).

15) *avrinningsdistrikt*: land- och havsområde som utgörs av ett eller flera angränsande avrinningsområden tillsammans med deras förbundna grund- och kustvatten, som enligt artikel 3.1 identifieras som huvudenheten för förvaltning av avrinningsområden.

...

17) *ytvattenstatus*: allmän benämning på statusen hos en ytvattenförekomst som bestäms av dess ekologiska status eller dess kemiska status, beroende på vilkendera som är sämst.

18) *god ytvattenstatus*: den status som uppnås av en ytvattenförekomst när både dess ekologiska status och dess kemiska status åtminstone är 'god'.

19) *grundvattenstatus*: allmän benämning på statusen hos en grundvattenförekomst, som bestäms av dess kvantitativa status eller dess kemiska status, beroende på vilkendera som är sämst.

20) *god grundvattenstatus*: den status som uppnås av en grundvattenförekomst när både dess kvantitativa status och dess kemiska status åtminstone är 'god'.

21) *ekologisk status*: ett uttryck för kvaliteten på strukturen och funktionen hos akvatiska ekosystem som är förbundna med ytvatten, klassificerad i enlighet med bilaga V.

22) *god ekologisk status*: status hos en ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med bilaga V.

...

24) *god kemisk ytvattenstatus*: den kemiska status som krävs för att uppfylla miljömålen för ytvatten enligt artikel 4.1 a, det vill säga den kemiska status som uppnås hos en ytvattenförekomst i vilken koncentrationerna av förorenande ämnen inte överskrider de miljökvalitetsnormer som fastställs i bilaga IX och enligt artikel 16.7 och enligt annan relevant gemenskapslagstiftning, där miljökvalitetsnormer på gemenskapsnivå fastställs.

25) *god kemisk grundvattenstatus*: den kemiska status hos en grundvattenförekomst som uppfyller alla krav som definieras i tabell 2.3.2 i bilaga V.

26) *kvantitativ status*: ett uttryck för i vilken grad en grundvattenförekomst är påverkad av direkta och indirekta uttag.

...

28) *god kvantitativ status*: den status som definieras i tabell 2.1.2 i bilaga V.

...”

5 I artikel 3.1 och 3.4 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall identifiera de enskilda avrinningsområden som ligger inom deras nationella territorium och skall för detta direktivs ändamål hänföra dem till enskilda avrinningsdistrikt. Mindre avrinningsområden kan kombineras med större avrinningsområden eller förenas med angränsande mindre områden för att bilda enskilda avrinningsdistrikt där detta är lämpligt. I de fall grundvatten inte helt följer ett visst avrinningsområde, skall de identifieras och hänföras till det närmaste eller det lämpligaste avrinningsdistriktet. Kustvatten skall identifieras och hänföras till det/de närmaste eller lämpligaste avrinningsdistriktet/-distrikten.

...

4. Medlemsstaterna skall se till att detta direktivs krav för att uppnå miljömålen enligt artikel 4, och i synnerhet alla åtgärdsprogram, samordnas för hela avrinningsdistriktet. ...”

6 Artikel 4 i direktiv 2000/60 har följande lydelse:

”1. Vid genomförande av de åtgärdsprogram som anges i förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt skall medlemsstaterna:

a) när det gäller ytvatten

i) genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av statusen i alla ytvattenförekomster, om inte annat följer av tillämpningen av punkterna 6 och 7 och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 8,

ii) skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster om inte annat följer av tillämpningen av punkt iii när det gäller konstgjorda och kraftigt modifierade vattenförekomster i syfte att uppnå en god ytvattenstatus senast 15 år efter detta direktivs ikraftträdande i enlighet med

bestämmelserna i bilaga V, om inte annat följer av tillämpningen av de förlängningar som beslutats i enlighet med punkt 4 och av tillämpningen av punkterna 5, 6 och 7 och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 8,

...

b) när det gäller grundvatten

- i) genomföra de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller begränsa att föroreningar kommer ut i grundvattnet samt att förebygga en försämring av statusen i alla grundvattenförekomster, om inte annat följer av tillämpningen av punkterna 6 och 7 och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 8 i denna artikel och om inte annat följer av tillämpningen av artikel 11.3 j,
- ii) skydda, förbättra och återställa alla grundvattenförekomster, säkerställa en balans mellan uttag och grundvattenbildning i syfte att uppnå en god grundvattenstatus senast 15 år efter detta direktivs ikraftträdande, i enlighet med bestämmelserna i bilaga V, om inte annat följer av tillämpningen av de förlängningar som beslutats i enlighet med punkt 4, och av tillämpningen av punkterna 5, 6 och 7 och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 8 i denna artikel och om inte annat följer av tillämpningen av artikel 11.3 j,

...

...

4. De tidsfrister som fastställs enligt punkt 1 kan förlängas i syfte att stegvis nå målen för vattenförekomster, under förutsättning att ingen ytterligare försämring av en påverkad vattenförekomsts status äger rum, när samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Medlemsstaterna konstaterar att alla nödvändiga förbättringar av statusen hos vattenförekomsterna inte rimligen kan åstadkommas inom de tidsramar som fastställs i den punkten av åtminstone ett av följande skäl:
 - i) Omfattningen av de erforderliga förbättringarna kan av tekniska skäl endast åstadkommas stegvis på ett sätt som spränger tidsramarna.
 - ii) Att slutföra förbättringarna inom tidsramarna skulle bli oproportionerligt kostsamt.
 - iii) Naturliga förhållanden omöjliggör tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status.
- b) Förlängningen av tidsfristen, och skälen till detta, anges särskilt och förklaras i den förvaltningsplan för avrinningsdistriktet som krävs enligt artikel 13.
- c) Förlängningarna är begränsade till högst två ytterligare uppdateringar av förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet utom i fall där de naturliga förhållandena är sådana att målen inte kan nå inom denna period.
- d) En sammanfattning av de åtgärder som krävs enligt artikel 11 och som anses nödvändiga för att progressivt höja vattenförekomsternas status till den nivå som krävs inom den förlängda tidsfristen, anledningarna till varje betydande försening med genomförandet av dessa åtgärder och den förväntade tidtabellen för deras genomförande återges i förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet. En översyn av genomförandet av dessa åtgärder och en sammanfattning av eventuella tilläggsåtgärder skall tas med i uppdaterade versioner av förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet.

5. Medlemsstaterna får inrikta sig på att uppnå mindre stränga miljömål än de som krävs enligt punkt 1 för särskilda vattenförekomster när dessa är så påverkade av mänsklig verksamhet, i enlighet med artikel 5.1, eller när deras naturliga tillstånd är sådant att uppnåendet av dessa mål skulle vara omöjligt eller oproportionerligt dyrt och om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) De miljömässiga och samhällsekonomiska behov som sådan mänsklig verksamhet fyller kan inte tillgodoses på något annat sätt som skulle vara ett bättre alternativ för miljön utan att medföra oproportionerliga kostnader.
- b) Medlemsstaterna ser till
 - att bästa möjliga ekologiska och kemiska status uppnås för ytvatten med beaktande av de inverknings som inte rimligtvis hade kunnat undvikas på grund av den mänskliga verksamhetens eller föroreningens karaktär,
 - att grundvattnets status som gott vatten förändras så lite som möjligt med beaktande av de inverknings som inte rimligtvis hade kunnat undvikas på grund av den mänskliga verksamhetens eller föroreningens karaktär.
- c) Ingen fortsatt försämring av den påverkade vattenförekomstens status inträffar.
- d) Uppställandet av mindre stränga miljömål, och skälen till detta, anges särskilt i den förvaltningsplan för avrinningsdistriktet som krävs enligt artikel 13 och dessa mål ses över vart sjätte år.

6. Tillfällig försämring av vattenförekomsternas status utgör ingen överträdelse av detta direktivs krav om försämringen är ett resultat av omständigheter som orsakas av naturliga skäl eller force majeure och som är exceptionella eller som inte rimligtvis hade kunnat förutses, särskilt extrem översvämning och utdragen torka, eller som är ett resultat av omständigheter till följd av olyckor som inte rimligtvis kunnat förutses, när samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Alla genomförbara åtgärder vidtas för att förebygga ytterligare statusförsämring och för att inte äventyra uppnåendet av detta direktivs mål i andra vattenförekomster som inte påverkas av dessa omständigheter.
- b) Förutsättningarna för att sådana omständigheter som är exceptionella eller som rimligtvis inte hade kunnat förutses skall kunna förklaras föreligga, inbegripet antagande av lämpliga indikatorer, anges i förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet.
- c) De åtgärder som skall vidtas under sådana exceptionella omständigheter finns upptagna i åtgärdsprogrammet och kommer inte att äventyra återställandet av vattenförekomstens kvalitet när dessa omständigheter inte längre föreligger.
- d) Effekterna av omständigheter som är exceptionella eller som rimligtvis inte hade kunnat förutses ses över årligen och, med förbehåll för de skäl som anges i punkt 4 a, alla genomförbara åtgärder vidtas i syfte att återställa vattenförekomsten till dess status före effekterna av dessa omständigheter så snart detta rimligen kan genomföras.
- e) En sammanfattning av effekterna av omständigheterna och av de åtgärder som vidtas eller skall vidtas i enlighet med punkterna a och d skall tas med i nästa uppdaterade version av förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet.

7. Medlemsstaterna gör sig inte skyldiga till överträdelse av detta direktiv i följande fall:

- om god grundvattenstatus, god ekologisk status eller, i förekommande fall, god ekologisk potential inte uppnås eller försämring av statusen hos en yt- eller grundvattenförekomst inte förebyggs, och detta är en följd av nya modifieringar i en ytvattenförekomsts fysiska karakteristika eller förändringar i nivån hos grundvattenförekomster, eller
- om en försämring från hög status till god status hos en ytvattenförekomst inte förebyggs och detta är en följd av nya hållbara mänskliga utvecklingsverksamheter,

och om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.
- b) Skälen för ändringarna anges särskilt och förklaras i den förvaltningsplan för avrinningsdistriktet som krävs enligt artikel 13 och målen ses över vart sjätte år.
- c) Skälen för dessa modifieringar eller förändringar är ett allmänintresse av större vikt, och/eller fördelarna för miljön och samhället med att uppnå målen enligt punkt 1 uppväger inte fördelarna med de nya modifieringarna eller förändringarna för människors hälsa, för vidmakthållandet av människors säkerhet eller för en hållbar utveckling.
- d) De nyttiga mål som dessa modifieringar eller förändringar av vattenförekomsten skall medföra kan, av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader, inte uppnås på något annat sätt som skulle vara ett betydligt bättre alternativ för miljön.

8. Vid tillämpning av punkterna 3, 4, 5, 6 och 7 skall en medlemsstat se till att tillämpningen inte permanent hindrar eller äventyrar uppnåendet av detta direktivs mål i andra vattenförekomster inom samma avrinningsdistrikt och att den är förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning.

9. Åtgärder måste vidtas för att se till att tillämpningen av de nya bestämmelserna, däribland tillämpningen av punkterna 3, 4, 5, 6 och 7, säkerställer åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen.”

7 I artikel 5.1 i direktiv 2000/60 föreskrivs följande:

”Varje medlemsstat skall se till att det för varje avrinningsdistrikt eller för den del av ett avrinningsdistrikt som ligger på dess territorium, utförs

- en analys av dess karakteristika,
- en översyn av konsekvenserna av mänsklig verksamhet för ytvattnets och grundvattnets status, och
- en ekonomisk analys av vattenanvändningen

enligt de tekniska specifikationerna i bilagorna II och III, och att dessa är avslutade senast fyra år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande.”

8 Artikel 6.1 i direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall se till att det upprättas ett eller flera register över alla områden inom varje avrinningsdistrikt som har förklarats kräva särskilt skydd enligt viss gemenskapslagstiftning för skyddet av deras yt- och grundvatten eller för bevarandet av livsmiljöer och arter som är direkt beroende av vatten. De skall se till att registren färdigställs senast fyra år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande.”

9 I artikel 9.1 första stycket i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall beakta principen om kostnadstäckning för vattentjänster inberäknat miljö- och resurskostnader, med beaktande av den ekonomiska analys som utförs enligt bilaga III och i enlighet framförallt med principen att förorenaren betalar.”

10 Artikel 11.7 i direktiv 2000/60 har följande lydelse:

”Åtgärdsprogrammen skall inrättas senast nio år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande och alla åtgärder skall vara operationella senast tolv år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande.”

11 I artikel 13 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att det för alla avrinningsdistrikt som i sin helhet finns på dess territorium utarbetas förvaltningsplaner för avrinningsdistrikten.

...

4. Förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt skall innehålla den information som anges i bilaga VII.

5. Förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt kan kompletteras med mer detaljerade program och förvaltningsplaner för delavrinningsområde, sektor, fråga eller vattentyp som beaktar särskilda aspekter på vattenförvaltningen. Genomförande av dessa åtgärder skall inte frita medlemsstaterna från någon av deras skyldigheter enligt återstoden av detta direktiv.

6. Förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt skall offentliggöras senast nio år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande.

7. Förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt skall ses över och uppdateras senast 15 år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande och vart sjätte år därefter.”

12 Artikel 14 i direktivet har följande lydelse:

1.

Medlemsstaterna skall uppmuntra aktiv medverkan från samtliga berörda parter i genomförandet av detta direktiv, särskilt när det gäller att utarbeta, se över och uppdatera förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten. Medlemsstaterna skall för varje avrinningsdistrikt offentliggöra följande, som skall göras tillgängligt för kommentarer från allmänheten, däribland användarna:

- a) En tidtabell och ett arbetsprogram för utarbetandet av planen samt en redogörelse för vilka samråd som skall genomföras, minst tre år före början av den period som planen avser.
- b) En interimsöversikt över väsentliga vattenförvaltningsfrågor i avrinningsområdet minst två år före början av den period som planen avser.
- c) Kopior av utkast till förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet minst ett år före början av den period som planen avser.

På begäran skall underlag och information som har använts vid utarbetande av utkastet till förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet göras tillgängliga.² För att möjliggöra ett aktivt deltagande och samråd skall medlemsstaterna anslå en tid av minst sex månader för skriftliga kommentarer till dessa handlingar.³ Punkterna 1 och 2 skall i motsvarande grad gälla för uppdaterade förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt.”

13 Artikel 15 i direktivet har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall sända kopior av förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt och alla senare uppdateringar till kommissionen och till alla andra berörda medlemsstater inom tre månader efter offentliggörandet

- a) för avrinningsdistrikt som helt och hållet är belägna på en medlemsstats territorium, alla förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt som omfattar det nationella territoriet och som offentliggjorts i enlighet med artikel 13,
- b) vad gäller internationella avrinningsdistrikt, minst den del av förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt som täcker medlemsstatens territorium.

2. Medlemsstaterna skall lämna sammanfattande rapporter om

- de analyser som krävs enligt artikel 5, och
- de övervakningsprogram som utarbetas enligt artikel 8

vilka utarbetas med avseende på den första förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet inom tre månader efter deras slutförande.

3. Medlemsstaterna skall inom tre år efter offentliggörandet av varje förvaltningsplan för ett avrinningsdistrikt eller uppdatering enligt artikel 13, lägga fram en interimrapport med en beskrivning av hur långt genomförandet av det planerade åtgärdsprogrammet har framskridit.”

14 Enligt artikel 24.1 första stycket i direktivet skulle medlemsstaterna ha satt i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 22 december 2003 och omedelbart underrätta kommissionen om detta.

Direktiv 85/337

15 Artikel 1 i direktiv 85/337 har följande lydelse:

”1. Detta direktiv skall tillämpas för bedömningen av miljöeffekterna av sådana offentliga och privata projekt som kan antas medföra betydande påverkan på miljön.

2. I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelse som här anges:

Projekt:

- utförande av byggnads- eller anläggningsarbeten eller andra installationer eller arbeten,
- andra ingrepp i den naturliga omgivningen och i landskapet, inklusive mineralutvinning.

Exploator:

den som ansöker om tillstånd för ett privat projekt eller den offentliga myndighet som tar initiativ till ett projekt.

Tillstånd:

den ansvariga myndighetens eller de ansvariga myndigheternas beslut, som ger exploatören rätt att genomföra projektet.

Allmänheten:

en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, sammanslutningar, organisationer eller grupper av dessa.

Den berörda allmänheten:

den allmänhet som berörs eller kan antas bli berörd av, eller som har ett intresse av, de beslutsprocesser på miljöområdet som avses i artikel 2.2. Icke-statliga miljöskyddsorganisationer som uppfyller kraven i nationell lagstiftning skall enligt denna definition anses ha ett sådant intresse.

...

5. Detta direktiv skall inte tillämpas på projekt som i detalj regleras genom särskild nationell lagstiftning, i de fall syftena med detta direktiv, däribland att tillhandahålla uppgifter, uppnås genom lagstiftningen.”

16 I artikel 2.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering blir föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras påverkan innan tillstånd ges. ...”

17 I artikel 5.3 i direktivet föreskrivs följande:

”De uppgifter som exploatören skall tillhandahålla enligt punkt 1 skall åtminstone omfatta

- en beskrivning av projektet med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,
- en beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, minska och om möjligt avhjälpa betydande skadliga verkningar,
- de data som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på miljön som projektet kan antas medföra,
- en översiktlig redovisning av de huvudalternativ som exploatören övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen med beaktande av miljöeffekterna,
- en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i de föregående strecksatserna.”

18 Artikel 6 i direktiv 85/337 har följande lydelse:

”1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av ett projekt, ges möjlighet att yttra sig över de uppgifter som lämnas av exploatören och över ansökan om tillstånd. I detta syfte skall medlemsstaterna utse de myndigheter som skall höras, antingen genom allmänna föreskrifter eller från fall till fall. De uppgifter som har inhämtats i enlighet med artikel 5 skall vidarebefordras till dessa myndigheter. Medlemsstaterna skall fastställa hur detta samråd skall gå till.

2. Allmänheten skall, genom offentliga meddelanden eller på annat lämpligt sätt, t.ex. med hjälp av elektroniska medier när sådana är tillgängliga, informeras om följande på ett tidigt stadium under de beslutsprocesser på miljöområdet som avses i artikel 2.2, och senast så snart som information rimligen kan ges:

- a) Ansökan om tillstånd.
- b) Uppgift om att projektet omfattas av en miljökonsekvensbedömning och, i förekommande fall, att artikel 7 är tillämplig.
- c) Uppgifter om vilka myndigheter som är behöriga att fatta beslut, från vilka relevant information kan erhållas, till vilka synpunkter eller frågor kan lämnas in samt om tidsfristerna för att överlämna synpunkter eller frågor.
- d) Vilka beslut som kan komma att fattas eller, i förekommande fall, utkastet till beslut.
- e) Uppgift om var den information som har samlats in i enlighet med artikel 5 finns tillgänglig.
- f) Uppgift om när och var samt på vilket sätt relevant information kommer att göras tillgänglig.
- g) Närmare bestämmelser om allmänhetens deltagande i enlighet med punkt 5 i den här artikeln.

3. Medlemsstaterna skall inom rimliga tidsramar se till att den berörda allmänheten får tillgång till följande:

- a) All information som har samlats in i enlighet med artikel 5.
- b) I enlighet med den nationella lagstiftningen, de viktigaste rapporter och utlåtanden som har lämnats till den eller de behöriga myndigheterna vid den tidpunkt då den berörda allmänheten skall informeras i enlighet med punkt 2 i den här artikeln.
- c) I enlighet med bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG av den 28 januari 2003 om allmänhetens tillgång till miljöinformation (EUT L 41, s. 26), annan information än den som avses i punkt 2 i den här artikeln, som är relevant för beslutet i enlighet med artikel 8 och som blir tillgänglig efter det att den berörda allmänheten har informerats i enlighet med punkt 2 i den här artikeln.

...”

19 I artikel 8 i direktivet föreskrivs följande:

”Resultaten av samråden och de uppgifter som har inhämtats enligt artiklarna 5, 6 och 7 skall beaktas vid tillståndsgivningen.”

20 Artikel 9.1 i direktivet har följande lydelse:

”När ett beslut om att bevilja eller avslå en tillståndsansökan har fattats, skall den eller de ansvariga myndigheterna informera allmänheten enligt gällande förfaranden och låta allmänheten få tillgång till följande:

— Information om innehållet i beslutet och varje villkor som är knutet till detta.

- Information om de huvudsakliga skäl och överväganden som beslutet grundar sig på, och även om förfarandet för allmänhetens deltagande, efter det att denna granskat den berörda allmänhetens kommentarer och synpunkter.
- En eventuell beskrivning av de huvudsakliga åtgärderna för att undvika, minska och om möjligt motverka de allvarligaste negativa effekterna.”

Direktiv 2001/42

21 I artikel 2 i direktiv 2001/42 föreskrivs följande:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) planer och program: planer och program, inklusive dem som samfinansieras av Europeiska gemenskapen, samt ändringar av dem
 - som utarbetas och/eller antas av en myndighet på nationell, regional eller lokal nivå eller som utarbetas av en myndighet för att antas av parlamentet eller regeringen genom ett lagstiftningsförfarande och
 - som krävs i lagar och andra författningar,

...”

22 I artikel 3.2 i direktivet föreskrivs följande:

”Om inte annat följer av punkt 3 skall en miljöbedömning utföras för alla planer och program

- a) som utarbetas för jord- och skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism samt fysisk planering eller markanvändning och i vilka förutsättningarna anges för kommande tillstånd för projekt enligt bilagorna I och II till direktiv 85/337/EEG eller
- b) som med tanke på att de kan antas påverka områden kräver en bedömning enligt artiklarna 6 eller 7 i direktiv 92/43/EEG.”

Direktiv 92/43

23 I tredje skälet i direktiv 92/43 anges att ”eftersom huvudsyftet med detta direktiv är att främja att den biologiska mångfalden bibehålls med beaktande av ekonomiska, sociala, kulturella och regionala behov, bidrar direktivet till det övergripande målet, som är en hållbar utveckling. För att upprätthålla den biologiska mångfalden kan det i vissa fall vara nödvändigt att upprätthålla eller till och med främja mänsklig verksamhet.”

24 I artikel 2.3 i direktivet föreskrivs följande:

”Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.”

25 Artikel 3.1 i direktivet har följande lydelse:

”Ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden skall inrättas under beteckningen Natura 2000. Detta nät, som skall bestå av områden med de livsmiljötyper som finns förtecknade i bilaga 1 och habitat för de arter som finns förtecknade i bilaga 2, skall göra det möjligt

att bibehålla eller i förekommande fall återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Nätet Natura 2000 skall även omfatta de särskilda skyddsområden som medlemsstaterna har utsett i enlighet med [rådets] direktiv 79/409/EEG [av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 161)].”

26 I artikel 4 i direktiv 92/43 föreskrivs följande:

”1. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 1) och relevant vetenskaplig information skall varje medlemsstat föreslå en lista över områden och ange vilka livsmiljötyper i bilaga 1 och vilka på dess territorium inhemska arter i bilaga 2 som finns inom dessa områden. ...

Listan skall tillsammans med upplysningar om varje område överlämnas till kommissionen inom tre år efter anmälan av detta direktiv. Upplysningarna skall omfatta en karta över området, dess namn, läge och avgränsning samt de uppgifter som framkommit genom tillämpning av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 1), och de skall lämnas på ett formulär som utarbetats av kommissionen i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 21.

2. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 2) skall kommissionen, i samförstånd med varje medlemsstat, för var och en av de fem biogeografiska regioner som anges i artikel 1 c iii och för hela det område som avses i artikel 2.1 med utgångspunkt i medlemsstaternas listor upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse där det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter.

...

Listan över de områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse och som anger på vilka av dessa det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter, skall antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21.

3. Den lista som avses i punkt 2 skall upprättas inom sex år efter anmälan av detta direktiv.

4. När ett område av gemenskapsintresse har valts ut i enlighet med förfarandet i punkt 2 skall den berörda medlemsstaten så snart som möjligt och senast inom sex år utse området till särskilt bevarandeområde, varvid prioriteringar skall fastställas mot bakgrund av den betydelse området har för att möjliggöra att en gynnsam bevarandestatus hos en livsmiljötyp i bilaga 1 eller en art i bilaga 2 bibehålls eller återställs, och för att Natura 2000 skall bli sammanhängande, och mot bakgrund av den risk för försämring eller förstörelse som området är utsatt för.

5. Så snart ett område har förts upp på den lista som avses i punkt 2 tredje stycket skall det omfattas av bestämmelserna i artikel 6.2–4.”

27 I artikel 6.2–6.4 i direktivet föreskrivs följande:

”2. Medlemsstaterna skall i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med detta direktiv.

3. Alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, skall på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Med ledning av slutsatserna från bedömningen av konsekvenserna för området och om inte annat följer av punkt 4, skall de behöriga

nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet först efter att ha försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada och, om detta är lämpligt, efter att ha hört allmänhetens åsikt.

4. Om en plan eller ett projekt, på grund av att alternativa lösningar saknas, trots en negativ bedömning av konsekvenserna för området måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär, skall medlemsstaten vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande. Medlemsstaten skall underrätta kommissionen om de kompensationsåtgärder som vidtagits.

Om det berörda området innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, är de enda faktorer som får beaktas sådana som berör människors hälsa eller den allmänna säkerheten, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller, efter ett yttrande från kommissionen, andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse.”

28 Artikel 7 i direktivet har följande lydelse:

”Förpliktelser som uppstår till följd av artikel 6.2–4 i detta direktiv skall ersätta alla förpliktelser som uppstår till följd av artikel 4.4 första meningen i direktiv 79/409/EEG vad gäller områden som klassificerats i enlighet med artikel 4.1 eller som på samma sätt erkänts i enlighet med artikel 4.2 i det direktivet, från och med dagen för genomförandet av det här direktivet eller den dag då en medlemsstat i enlighet med direktiv 79/409/EEG har klassificerat eller erkänt ett område, om den dagen infaller senare.”

Direktiv 79/409

29 I artikel 4.1–4.2 i direktiv 79/409 föreskrivs följande:

”1. För de arter som anges i bilaga 1 skall särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer.

...

Medlemsstaterna skall som särskilda skyddsområden i första hand klassificera sådana områden som vad gäller antal och storlek är mest lämpade för bevarandet av dessa arter, med hänsyn till arternas behov av skydd inom det geografiska havs- och landområde som omfattas av detta direktiv.

2. Med hänsyn till deras behov av skydd inom det geografiska havs- och landområde som omfattas av detta direktiv, skall medlemsstaterna vidta liknande åtgärder för regelbundet förekommande flyttfåglar som inte anges i bilaga 1 med avseende på deras häcknings-, ruggnings- och övervintringsområden samt rastplatser längs deras färdväg. Medlemsstaterna skall därvid lägga särskild vikt vid skyddet av våtmarker, i synnerhet våtmarker av internationell betydelse.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

30 Det nationella målet rör projektet att delvis avleda den övre delen av floden Acheloos (västra Grekland) mot Thessalien (nedan kallat det aktuella projektet). Detta omfattande projekt, vilket inte endast syftade till att tillgodose behoven av konstbevattning i regionen Thessalien och elproduktion utan även vattenförsörjning för samtliga tätorter i denna region, har varit föremål för en utdragen tvist. Miljöorganisationer, internationella icke-statliga organisationer samt berörda lokala och regionala förvaltningsenheter har vid flera tillfällen väckt talan mot de ministerbeslut genom vilka de på varandra följande versionerna av projektet godkänkts, i syfte att dessa ska upphävas.

- 31 De miljömässiga parametrarna för vissa enskilda entreprenader som ingår i projektet godkändes ursprungligen genom två beslut av den 9 oktober 1991 och den 21 april 1992 som fattades av de ansvariga ministrarna och som avsåg en tunnel på 18,5 kilometer för att avleda vattnet från floden Acheloos till Thessalien samt fördämningar och vattenreservoarer samt till projektet hörande entreprenader.
- 32 De två omnämnda ministerbesluten upphävdes av Symvoulio tis Epikrateias (högsta förvaltningsdomstolen) genom domarna nr 2759/1994 och 2760/1994, med motiveringen att de inte grundats på en fullständig bedömning av det aktuella projektets miljöpåverkan. Nämnda domstol fann att avledningen av en del av floden Acheloos mot Thessaliens slättland utgjorde ett omfattande och komplext tekniskt projekt vars totala påverkan på miljön i berörda områden inte begränsas till summan av var och en av entreprenadernas rent lokala påverkan. Det var således inte tillräckligt att pröva var och en av dessa entreprenaders miljöpåverkan för sig vid bedömningen av projektets totala miljöpåverkan, utan det skulle i stället ha gjorts en helhetsbedömning, varvid samtliga konsekvenser av projektet och dess slutliga påverkan på miljön beaktades, i enlighet med en lämplig vetenskaplig metod.
- 33 Till följd av dessa domar genomfördes en samlad studie över samtliga entreprenader inom ramen för det aktuella projektet. De behöriga ministrarna godkände således genom gemensamt beslut av den 15 december 1995 de miljömässiga parametrarna rörande den delvisa avledningen av den övre delen av floden Acheloos mot Thessalien, liksom verkställande och genomförande av dithörande entreprenader, till vilka bland annat hör vattenkraftverk. Genom ett annat ministerbeslut minskades den maximala volymen vatten som kunde avledas från 1 100 miljoner m³ till 600 miljoner m³ per år.
- 34 Dessa beslut överklagades återigen, och genom dom nr 3478/2000 biföll Symvoulio tis Epikrateias överklagandet. Domstolen slog emellertid fast att det av de konstateranden och bedömningar som gjorts i miljökonsekvensbeskrivningen framgår att denna innehåller en fördjupad och dokumenterad sammanvägning av dessa entreprenaders påverkan i förhållande till de behov som ska tillgodoses, och särskilt att vidmakthålla och förstärka det Thessaliska slättlandets produktivitet. Symvoulio tis Epikrateias slog emellertid även fast att det i nämnda beskrivning inte angavs någon alternativ lösning som skulle göra det möjligt att förhindra att flertalet av den berörda regionens betydelsefulla monument förstördes. Nämnda beslut upphävdes följaktligen i sin helhet.
- 35 Sedan Symvoulio tis Epikrateias avkunnat denna dom beslutade ministern för miljöfrågor och offentliga arbeten att göra en ”kompletterade bedömning av miljöpåverkan av den delvisa avledningen av floden Acheloos mot Thessalien”. Det framgår av denna bedömning, vilken genomfördes år 2002, att dess syfte särskilt var att undersöka fullständiga projekt som kan utgöra alternativ till avledningen, att föra fram nya miljöuppgifter som framkommit i mellantiden i de områden som påverkas av entreprenaderna och att precisera miljöpåverkan samt åtgärder för återställande, i beaktande av de särskilda tekniska analyser som genomförts i nämnda områden sedan miljöbedömningen avslutades år 1995. Den kompletterande bedömningen godkändes genom beslut av kulturministern den 13 mars 2003.
- 36 De behöriga ministrarna fattade därefter, den 19 mars 2003, ett gemensamt beslut att godkänna de miljömässiga parametrar som gällde för genomförande av entreprenaderna och driften av anläggningarna för att delvis avleda floden Acheloos mot Thessalien.
- 37 Nämnda beslut upphävdes av Symvoulio tis Epikrateias genom dom nr 1688/2005. I denna dom slog den nationella domstolen fast att med hänsyn till de då gällande bestämmelserna i lag 1739/1987 (FEK A' 201/20.11.1987) och mot bakgrund av såväl direktiv 2000/60 som principen om en hållbar vattenpolitik kunde entreprenader för att utvinna vattenresurser endast tillåtas om dessa ingick i ett program för hållbar utveckling av nämnda resurser. De entreprenader som avsågs i det aktuella projektet hade emellertid aldrig ingått i ett sådant program. Ett sådant program hade för övrigt aldrig

genomförts. Symvoulio tis Epikrateias upphävde följaktligen, genom dom nr 1186/2006, ett beslut som fattats av miljöministern den 18 mars 2005 om godkännande av tilldelning av kontraktet avseende ”slutförande av fördämningen vid Sykia”.

- 38 Den 2 augusti 2006 antogs lag 3481/2006 (FEK A' 162/2.8.2006). I artiklarna 9 och 13 i samma lag, vilka förelagts det grekiska parlamentet som ett tillägg den 6 juli 2006, godkändes det aktuella projektet. I artikel 9 i nämnda lag föreskrevs att det, fram till dess att Nationella programmet för förvaltning och skydd av statens vattenresurser godkänns och till dess att självständiga förvaltningsplaner för regionerna antas, var möjligt att godkänna förvaltningsplaner för ett bestämt avrinningsområde samt överföring av vatten till ett annat avrinningsområde. Projekt som avsåg sådana planer skulle godkännas genom lag om det var fråga om storskaliga projekt eller projekt som var av nationell betydelse. De entreprenader som hörde till det ovannämnda projektet kvalificerades genom artikel 13 i lagen som storskaliga ingrepp av nationell betydelse. I samma artikel godkändes förvaltningsplanen för avrinningsdistrikten vid floderna Acheloos och Pineios i Thessalien, liksom tillämpliga miljökrav avseende genomförande av entreprenaderna och driften av de färdiga anläggningarna enligt detta projekt.
- 39 Enligt artikel 13.4 i lag 3481/2006 var det, i enlighet med den godkända förvaltningsplanen och de miljökrav som fastställts i artikel 13.3, möjligt att genomföra eller avsluta de offentliga entreprenaderna samt de entreprenader som Dimosia Epicheirisi Ilektrismou (DEI) lät utföra avseende avledning av den övre delen av floden Acheloos till Thessalien eller avseende elproduktion, vilka har upphandlats och vilka har avslutats eller håller på att genomföras. Det företag som tilldelats kontraktet tilläts med stöd av nämnda bestämmelse att fortsätta entreprenaderna, vilka avbrutits till följd av den dom genom vilken kontraktstilldelningen ogiltigförklarats.
- 40 Klagandena i det nationella målet har yrkat att hela det aktuella projektet ska upphävas. Talan avser såväl artikel 13 i lag 3481/2006 som tillhörande förvaltningsbeslut. Symvoulio tis Epikrateias har angett att såväl besluten om godkännande av de miljömässiga parametrarna som besluten enligt vilka entreprenaderna ska genomföras redan hade upphävts genom domar av den nationella domstolen innan lag 3481/2006 trädde i kraft. Enligt den nationella domstolen utgör således den ovannämnda förvaltningsplanen, vilken godkänts med stöd av artikel 9 i nämnda lag, ett nytt försök att godkänna dessa. Huvudfrågan i det nationella målet är huruvida bestämmelserna i artiklarna 9 och 13 i lagen är förenliga med unionsrätten.
- 41 Mot denna bakgrund beslutade Symvoulio tis Epikrateias att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1) Införs det genom bestämmelsen i artikel 13.6 i direktiv 2000/60/EG ... endast en maximal tidsgräns (den 22 december 2009) för att upprätta förvaltningsplaner för vattenresurser, eller utgör denna tidpunkt en särskild tidsfrist (som löper ut angivet datum) för att införliva de relevanta bestämmelserna i artiklarna 3, 4, 5, 6, 9, 13 och 15 i detta direktiv?
- 2) För det fall domstolen anser att det genom den aktuella bestämmelsen i direktivet endast införs en maximal tidsgräns – den 22 december 2009 – för att upprätta förvaltningsplaner för vattenresurserna önskas dessutom svar på följande fråga:

Är en nationell bestämmelse som medger att vatten överförs från ett visst flodområde till ett annat flodområde, utan att det ännu utarbetats några planer för de avrinningsdistrikt inom vilka de nämnda flodområdena befinner sig, förenlig med bestämmelserna i artiklarna 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 och 15 i direktiv 2000/60/EG, särskilt mot bakgrund av att huvudenheten för förvaltningen av avrinningsområdet enligt artikel 2.15 i detta direktiv utgörs av det avrinningsdistrikt som området tillhör?

- 3) Om föregående fråga besvaras jakande önskas dessutom svar på följande fråga:

Är överföring av vatten från ett avrinningsdistrikt till ett närbeläget avrinningsdistrikt tillåten enligt artiklarna 2, 3, 5, 6, 9, 13 och 15 i direktiv 2000/60/EG? För det fall denna fråga besvaras jakande, får syftet med denna överföring endast vara att tillgodose behovet av dricksvatten eller får överföringen även vara avsedd för bevattning och för produktion av energi? Krävs det enligt de ovannämnda bestämmelserna i direktivet under alla förhållanden ett motiverat förvaltningsbeslut, som grundas på erforderliga vetenskapliga studier, vari det fastställs att destinationsavrinningsdistriktet inte med sina egna vattenresurser kan tillgodose sitt behov av dricksvatten, bevattning, m.m.?

- 4) För det fall Europeiska [unionens] domstol besvarar fråga 1 med att slå fast att det i bestämmelsen i artikel 13.6 i direktiv 2000/60/EG inte endast införs en maximal tidsgräns (den 22 december 2009) för att upprätta förvaltningsplaner för vattenresurser, utan att det införs en särskild tidsfrist för att införliva de relevanta bestämmelserna i artiklarna 3, 4, 5, 6, 9, 13 och 15 i detta direktiv, önskas dessutom svar på följande fråga:

Innebär en nationell bestämmelse som antagits inom den ovannämnda särskilda tidsfristen för införlivande och som medger att vatten överförs från ett visst avrinningsområde till ett annat avrinningsområde utan att det ännu utarbetats några planer för de avrinningsdistrikt inom vilka dessa avrinningsområden befinner sig, att det ifrågavarande direktivets ändamålsenliga verkan ofrånkomligen äventyras, eller ska det vid prövningen av huruvida direktivets ändamålsenliga verkan äventyras tas hänsyn till kriterier såsom omfattningen av de planerade ingreppen och syftena med vattenöverföringen?

- 5) Är nationella bestämmelser som antagits av ett nationellt parlament och genom vilka förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt godkännts förenliga med artiklarna 13, 14 och 15 i direktiv 2000/60/EG, som avser förfarandena för information till, samråd med och deltagande av allmänheten, om de relevanta nationella bestämmelserna inte föreskriver något samråd med allmänheten under förfarandet vid det nationella parlamentet och om det av uppgifterna i handlingarna inte framgår att det i direktivet föreskrivna samrådsförfarandet följts?
- 6) Uppfyller en bedömning av den miljöpåverkan som följer av byggande av dammar och av vattenöverföring – vilken har lagts fram för godkännande inför det nationella parlamentet efter det att en domstol har ogiltigförklarat den rättsakt genom vilken bedömningen redan godkännts och för vilken rättsakt det formella kravet på offentliggörande hade uppfyllts, utan att detta krav iakttagits på nytt, i den mening som avses i rådets direktiv 85/337/EEG ... – kraven på information till och samverkan med allmänheten enligt artiklarna 1, 2, 5, 6, 8 och 9 i det ovannämnda direktivet?
- 7) Omfattas en plan för avledning av en flod som
- a) innefattar byggande av fördämningar och överföring av vatten från avrinningsdistrikt i västra Grekland och Epirus till Thessalien,
 - b) omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2000/60/EG,
 - c) avser entreprenader som omfattas av direktiv 85/337/EEG,
 - d) kan ha en miljöpåverkan på områden som omfattas av direktiv 92/43/EEG ...,
- av tillämpningsområdet för direktiv 2001/42/EG ...?

- 8) För det fall föregående fråga besvaras jakande önskas dessutom svar på följande fråga:

Kan rättsakter som avsåg den omtvistade verksamheten och som genom domstolsbeslut upphävts retroaktivt betraktas som förberedande formella rättsakter som antagits före den 21 juli 2004 enligt artikel 13.1 i direktiv 2001/42/EG, med följd att det inte föreligger någon skyldighet att göra en strategisk miljöbedömning?

- 9) Om föregående fråga besvaras nekande önskas dessutom svar på följande fråga:

När en plan samtidigt omfattas av tillämpningsområdet för det ovannämnda direktivet och av tillämpningsområdet för direktiven 2000/60/EG och 85/337/EEG, i vilka det även föreskrivs en miljökonsekvensbedömning av verksamheten, är då enligt artikel 11.2 i direktiv 2001/42/EG de undersökningar som utförts på grundval av bestämmelserna i direktiven 2000/60/EG och 85/337/EEG tillräckliga för att bestämmelserna i direktiv 2001/42/EG ska anses iakttagna, eller är det nödvändigt att genomföra en separat strategisk miljökonsekvensbedömning?

- 10) Ska de områden som finns upptagna på de nationella listorna över områden av gemenskapsintresse och som slutligen har införts i gemenskapsförteckningen över områden av gemenskapsintresse, enligt artiklarna 3, 4 och 6 i rådets direktiv 92/43/EEG ..., anses ha omfattats av det skydd som gavs enligt direktiv 92/43/EEG, innan kommissionens beslut 2006/613/EG av den 19 juli 2006 om antagande [med tillämpning av direktiv 92/43] av en förteckning över områden av gemenskapsintresse i den mediterrana geografiska regionen [EUT L 259, s. 1] publicerades?
- 11) Kan de behöriga nationella myndigheterna, i den mening som avses i artiklarna 3, 4 och 6 i direktiv 92/43/EEG, utfärda ett tillstånd för att genomföra ett projekt för avledning av vatten, som inte direkt har samband med eller är nödvändigt för att bevara ett område som ingår i ett särskilt skyddsområde, när det i alla de bedömningar som bifogats handlingarna avseende denna verksamhet har konstaterats att det helt saknas uppgifter eller att det saknas tillförlitliga och aktuella uppgifter om fågelfaunan i det området?
- 12) Kan skäl som i huvudsak avser bevattning och i andra hand dricksvattenförsörjning, vilka åberopats till stöd för ett projekt för avledning av vatten, enligt artiklarna 3, 4 och 6 i direktiv 92/43/EEG anses utgöra sådana tvingande orsaker som har ett allmänintresse som enligt direktivet krävs för att projektet ska godkännas, trots att det har en negativ inverkan på de av det ovannämnda direktivet skyddade områdena?
- 13) För det fall föregående fråga besvaras jakande önskas dessutom svar på följande fråga:
- Ska kriterier såsom vidden av en vattenavledning, som påverkar ett Natura 2000-område, och omfattningen av de entreprenader som denna kräver, enligt artiklarna 3, 4 och 6 i direktiv 92/43/EEG, beaktas vid bedömningen av vilka kompensationsåtgärder som ska vidtas för att säkerställa att Natura 2000-området totalt sett förblir sammanhängande?
- 14) Kan de behöriga nationella myndigheterna, enligt artiklarna 3, 4 och 6 i direktiv 92/43/EEG tolkade mot bakgrund av den princip om hållbar utveckling som föreskrivs i artikel 6 EG, godkänna genomförandet av ett projekt för vattenavledning inom ett Natura 2000-område, som inte direkt har samband med eller är nödvändigt för att säkerställa att detta område förblir sammanhängande, om det av bedömningen av det aktuella projektets miljöpåverkan framgår att det får till följd att ett naturligt flodekosystem omvandlas till ett av människan skapat flod- och sjöekosystem?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 42 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida det genom artikel 13.6 i direktiv 2000/60 endast införs en tidsgräns för att upprätta förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt eller om det därigenom även inrättas en särskild tidsfrist för att införliva vissa bestämmelser i artiklarna 3–6, 9, 13 och 15 i direktivet.
- 43 Enligt artikel 24.1 första stycket i direktiv 2000/60 skulle medlemsstaterna senast den 22 december 2003 ha satt i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv.
- 44 Den omständigheten att det i artikel 13.6 i direktiv 2000/60 preciseras att förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt ska offentliggöras senast nio år efter tidpunkten för detta direktivs ikraftträdande, det vill säga den 22 december 2009, påverkar inte den i artikel 24.1 i direktivet föreskrivna fristen för införlivande av samma direktiv.
- 45 Artikel 13.6 i direktiv 2000/60 rör nämligen inte införlivandefristen för direktivet. I nämnda artikel fastställs endast en tidsgräns för att genomföra en av de åtgärder som medlemsstaterna ska vidta enligt direktivet efter det att detta har införlivats.
- 46 Domstolen har för övrigt redan slagit fast att genom att utesluta begreppsdefinitionerna i artikel 2 i direktiv 2000/60 och de tidsfrister inom vilka vattenkvalitetsnormerna ska vara uppfyllda, såsom de framgår av artiklarna 4–6 och 8 i direktivet, från den nationella lagstiftning som var i kraft i september 2004, har inte de skyldigheter som följer av artikel 2 jämförd med sistnämnda bestämmelser genomförts genom tvingande nationella bestämmelser i erforderlig utsträckning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 november 2006 i mål C-32/05, kommissionen mot Luxemburg, REG 2006, s. I-11323, punkterna 16, 17 och 65).
- 47 Den första frågan ska mot bakgrund av ovanstående överväganden besvaras på följande sätt: Artiklarna 13.6 och 24.1 i direktiv 2000/60 ska tolkas så att de innebär att tidsgränsen för att offentliggöra förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt fastställs till den 22 december 2009 och att fristen för att införliva direktivet, bland annat artiklarna 3–6, 9, 13 och 15, fastställs till den 22 december 2003.

Den andra, den tredje och den fjärde frågan

- 48 Den nationella domstolen har ställt den andra, den tredje och den fjärde frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida direktiv 2000/60 ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för en nationell bestämmelse som före den 22 december 2009 medger att vatten överförs från ett visst avrinningsområde eller avrinningsdistrikt till ett annat utan att de behöriga nationella myndigheterna ännu utarbetat några förvaltningsplaner för de aktuella avrinningsdistrikten. För det fall frågan besvaras nekande vill den nationella domstolen vidare få klarhet i huruvida denna överföring endast får ske för att tillgodose behovet av dricksvatten eller om den även får vara avsedd för bevattning och för produktion av energi? Den vill slutligen få klarhet i huruvida det för att en sådan överföring ska vara förenlig med direktivet krävs att behoven av dricksvatten, produktion av energi eller bevattning i det mottagande avrinningsdistriktet eller avrinningsområdet inte kan tillgodoses genom egna vattenresurser.

- 49 Det ska erinras om att det aktuella projektet, i den mån det avser överföring av vatten från ett avrinningsområde eller ett avrinningsdistrikt till ett annat – såsom generaladvokaten angett i punkterna 66 och 67 i sitt förslag till avgörande – kan vara oförenligt med de miljömål som anges i artikel 4.1 i direktiv 2000/60.
- 50 Det ska vidare erinras om att det aktuella projektet antogs av den grekiska lagstiftaren den 2 augusti 2006.
- 51 Vad gäller frågan huruvida den berörda medlemsstaten redan beaktat de miljömål som anges i artikel 4.1 i direktiv 2000/60 då projektet antogs, ska det påpekas att det i nämnda bestämmelse, med avseende på ytvatten och grundvatten, föreskrivs att medlemsstaterna vid genomförande av de åtgärdsprogram som anges i förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt ska genomföra nödvändiga bevarandeåtgärder.
- 52 Genom artikel 4.1 i direktiv 2000/60 finns det således ett samband mellan de relevanta åtgärder för bevarande som medlemsstaterna enligt bestämmelsen är skyldiga att vidta och förekomsten av en förvaltningsplan för avrinningsdistriktet i fråga.
- 53 Direktiv 2000/60 innebär följaktligen i princip inte ett förbud mot en överföring av vatten från ett avrinningsområde till ett annat eller från ett avrinningsdistrikt till ett annat före offentliggörandet av förvaltningsplanerna för berörda avrinningsdistrikt. Dessa planer skulle emellertid, i enlighet med artikel 13.6 i direktivet, offentliggöras senast den 22 december 2009.
- 54 Det är emellertid utrett att det, då det aktuella projektet antogs, inte förelåg några förvaltningsplaner för de av projektet berörda avrinningsdistrikten (se dom av den 19 april 2012 i mål C-297/11, kommissionen mot Grekland, punkt 17).
- 55 Republiken Grekland var således, vid den tidpunkt då det aktuella projektet antogs, inte skyldig att ha utarbetat förvaltningsplaner för de avrinningsdistrikt som berördes av projektet. Även om införlivandefristen för direktiv 2000/60, som den anges i artikel 24.1 första stycket i direktivet, hade löpt ut hade nämligen den frist för offentliggörande av förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt som anges i artikel 13.6 i direktivet ännu inte löpt ut.
- 56 Det aktuella projektet, som det antogs av den grekiska lagstiftaren den 2 augusti 2006 utan att förvaltningsplaner för av projektet berörda avrinningsdistrikt dessförinnan hade utarbetats, omfattades därför inte av artikel 4 i direktiv 2000/60.
- 57 Det ska emellertid erinras om att medlemsstaterna enligt domstolens fasta praxis, under ett direktivs införlivandefrist, ska avhålla sig från att vidta åtgärder som allvarligt äventyrar det resultat som föreskrivs i direktivet. En sådan skyldighet gäller för alla nationella myndigheter och ska förstås så, att den avser alla åtgärder, allmänna eller specifika, som kan leda till en sådan negativ verkan (se dom av den 18 december 1997 i mål C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, REG 1997, s. I-7411, punkt 45, samt av den 26 maj 2011 i de förenade målen C-165/09–C-167/09, Stichting Natuur en Milieu m.fl., REU 2011, s. I-4599, punkt 78 och där angiven rättspraxis).
- 58 Skyldigheten att avhålla sig från att vidta vissa åtgärder är bindande för medlemsstaterna enligt en kombinerad tillämpning av artiklarna 10 andra stycket EG och 249 tredje stycket EG även under en övergångsperiod då de har rätt att fortsätta att tillämpa sina nationella system trots att de inte överensstämmer med det aktuella direktivet (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Stichting Natuur en Milieu m.fl., punkt 79 och där angiven rättspraxis).
- 59 Detsamma gäller när det i ett direktiv, såsom direktiv 2000/60, anges en övergångsperiod under vilken medlemsstaterna inte är skyldiga att vidta samtliga åtgärder som föreskrivs i direktivet.

- 60 Medlemsstaterna skulle således avhålla sig från att vidta åtgärder som allvarligt äventyrar det resultat som föreskrivs i artikel 4 i direktiv 2000/60 även före den 22 december 2009, då fristen enligt artikel 13.6 i direktivet för att offentliggöra förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt löpte ut.
- 61 Det ska särskilt, vad gäller de miljömål som anges i artikel 4 i direktiv 2000/60, påpekas att medlemsstaterna enligt artikel 4.1 a ii i direktivet ska ”skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster ... i syfte att uppnå en god ytvattenstatus senast 15 år efter detta direktivs ikraftträdande i enlighet med bestämmelserna i bilaga V, om inte annat följer av tillämpningen av de förlängningar som beslutats i enlighet med punkt 4 och av tillämpningen av punkterna 5, 6 och 7 och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 8”.
- 62 Genomförandet av ett sådant mål får inte – med vissa undantag – äventyras av en nationell åtgärd, även om den vidtagits före den 22 december 2009.
- 63 Det ska, då det av handlingarna i målet inte framgår några omständigheter som rör de fall som anges i artikel 4.4–4.6 i direktiv 2000/60 påpekas att enligt artikel 4.7 i direktivet gäller följande:
- ”Medlemsstaterna gör sig inte skyldiga till överträdelse av detta direktiv i följande fall:
- om god grundvattenstatus, god ekologisk status eller ... god ekologisk potential inte uppnås eller försämring av statusen hos en yt- eller grundvattenförekomst inte förebyggs, och detta är en följd av nya modifieringar i en ytvattenförekomsts fysiska karakteristika eller förändringar i nivån hos grundvattenförekomster, eller
 - om en försämring från hög status till god status hos en ytvattenförekomst inte förebyggs och detta är en följd av nya hållbara mänskliga utvecklingsverksamheter,
- och om samtliga följande villkor är uppfyllda:
- a) Alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.
 - b) Skälen för ändringarna anges särskilt och förklaras i den förvaltningsplan för avrinningsdistriktet som krävs enligt artikel 13 och målen ses över vart sjätte år.
 - c) Skälen för dessa modifieringar eller förändringar är ett allmänintresse av större vikt, och/eller fördelarna för miljön och samhället med att uppnå målen enligt punkt 1 uppväger inte fördelarna med de nya modifieringarna eller förändringarna för människors hälsa, för vidmakthållandet av människors säkerhet eller för en hållbar utveckling.
 - d) De nyttiga mål som dessa modifieringar eller förändringar av vattenförekomsten skall medföra kan, av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader, inte uppnås på något annat sätt som skulle vara ett betydligt bättre alternativ för miljön.”
- 64 Såsom domstolen funnit i punkt 56 i förevarande dom är artikel 4.7 i direktivet visserligen inte tillämplig som sådan på ett projekt som antogs den 2 augusti 2006 utan att förvaltningsplaner för av projektet berörda avrinningsdistrikt dessförinnan hade utarbetats. Projektet får emellertid inte underställas strängare villkor än om det hade antagits efter det att artikel 4 i direktiv 2000/60 blivit tillämplig med avseende på projektet.
- 65 De kriterier och villkor som föreskrivs i artikel 4.7 i direktiv 2000/60 kan nämligen tillämpas analogt och i tillämpliga delar, som maximala begränsningar, på ett sådant projekt.

- 66 Såsom det anges i skäl 15 i direktivet är vattenförsörjningen en tjänst i allmänhetens intresse. Vad gäller elproduktion och bevattning framgår av artikel 4.3 a iii i direktivet att även dessa, i princip, motsvarar ett allmänintresse.
- 67 Ett sådant projekt som det aktuella, på vilket artikel 4 i direktiv 2000/60 inte är tillämplig och som skulle ha kunnat leda till sådana negativa konsekvenser för en vattenförekomst som anges i artikel 4.7 i direktivet, kan medges under förutsättning att
- alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status,
 - skälen för ändringarna anges särskilt, och förklaras,
 - skälen för dessa modifieringar eller förändringar är ett allmänintresse såsom att tillgodose behovet av dricksvatten, bevattning eller produktion av energi, och/eller fördelarna för miljön och samhället med att uppnå målen enligt punkt 1 uppväger inte fördelarna med projektet för människors hälsa, för vidmakthållandet av människors säkerhet eller för en hållbar utveckling,
 - slutligen, de nyttiga mål som eftersträvas med projektet kan, av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader, inte uppnås på något annat sätt som skulle vara ett betydligt bättre alternativ för miljön.
- 68 Den omständigheten att behoven av dricksvatten, produktion av energi eller bevattning i avrinningsdistriktet eller avrinningsområdet inte kan tillgodoses genom egna vattenresurser kan visserligen, med avseende på direktiv 2000/60, motivera en vattenöverföring som den som det aktuella projektet avser. En sådan överföring kan emellertid vara motiverad även om dessa behov kan tillgodoses genom egna resurser. Det kan nämligen inte uteslutas att en sådan överföring, även om dessa behov kan tillgodoses, kan anses uppfylla villkoren i föregående punkt. Detta gäller särskilt villkoret avseende ett allmänintresse, och/eller att fördelarna för miljön och samhället med att uppnå målen enligt artikel 4.1 i direktivet inte uppväger fördelarna för människors hälsa, för vidmakthållandet av människors säkerhet eller för en hållbar utveckling, och vidare villkoret att de nyttiga mål som ska uppnås genom nämnda överföring på grund av tekniska skäl avseende genomförbarheten eller på grund av oproportionerligt höga kostnader inte rimligen kan uppnås på något annat sätt som utgör ett bättre alternativ för miljön.
- 69 Mot bakgrund av ovanstående överväganden ska den andra, den tredje och den fjärde frågan besvaras enligt följande: Direktiv 2000/60 ska tolkas på så sätt att
- det i princip inte utgör hinder för en nationell bestämmelse som före den 22 december 2009 medger att vatten överförs från ett visst avrinningsområde eller avrinningsdistrikt till ett annat när de behöriga nationella myndigheterna ännu inte har utarbetat några förvaltningsplaner för de aktuella avrinningsdistrikten,
 - en sådan överföring inte får allvarligt äventyra genomförandet av de mål som föreskrivs i direktivet,
 - nämnda överföring, i den mån den kan leda till sådana negativa verkningar för en vattenförekomst som anges i artikel 4.7 i direktivet, emellertid kan medges, åtminstone om villkoren i artikel 4.7 a–d är uppfyllda,
 - den omständigheten att behoven av dricksvatten, produktion av energi eller bevattning i avrinningsdistriktet eller avrinningsområdet inte kan tillgodoses genom egna vattenresurser utgör inte en nödvändig förutsättning för att en sådan överföring ska vara förenlig med direktivet, när ovannämnda villkor är uppfyllda.

Den femte frågan

- 70 Den nationella domstolen har ställt den femte frågan för att få klarhet i huruvida artiklarna 13–15 i direktiv 2000/60 ska tolkas på så sätt att de utgör hinder för att ett nationellt parlament godkänner förvaltningsplaner för avrinningsområden, såsom de aktuella planerna, utan att information till, samråd med och deltagande av allmänheten har skett.
- 71 I artiklarna 13 och 15 i direktiv 2000/60 föreskrivs inte någon skyldighet avseende information till, samråd med och deltagande av allmänheten vid utarbetande av förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt. Frågan ska således endast prövas mot bakgrund av artikel 14 i direktivet, i vilken det föreskrivs en sådan skyldighet.
- 72 I artikel 14.1 i direktiv 2000/60 föreskrivs att "[m]edlemsstaterna skall uppmuntra aktiv medverkan från samtliga berörda parter i genomförandet av detta direktiv, särskilt när det gäller att utarbeta, se över och uppdatera förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten. Medlemsstaterna skall för varje avrinningsdistrikt offentliggöra ... [och göra] tillgängligt för kommentarer från allmänheten, däribland användarna ... [k]opior av utkast till förvaltningsplanen för avrinningsdistriktet minst ett år före början av den period som planen avser."
- 73 Domstolen slog i punkt 17 i den ovannämnda domen kommissionen mot Grekland fast att Republiken Grekland hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt dels artiklarna 13.1–13.3, 13.6 och 15.1 i direktiv 2000/60 genom att inte ha utarbetat förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt, vare sig för avrinningsdistrikt vilka i sin helhet är belägna inom dess territorium eller för internationella avrinningsdistrikt, senast den 22 december 2009. Republiken Grekland gjorde inom ramen för denna fördragsbrotttalan inte gällande att den senast nämnda dag hade utarbetat en förvaltningsplan för avrinningsdistrikten i den mening som avses i direktivet. Republiken Grekland åberopade särskilt inte den i det nationella målet aktuella lagen.
- 74 Förvaltningsplaner för avrinningsområden, som de i det nationella målet aktuella, vilka antogs den 2 augusti 2006, kan således inte betraktas som förvaltningsplaner i den mening som avses i artiklarna 13–15 i direktiv 2000/60. Den i artikel 14.1 i direktivet föreskrivna skyldigheten gäller följaktligen inte sådana planer.
- 75 Den femte frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Den omständigheten att ett nationellt parlament godkänner förvaltningsplaner för avrinningsområden, som de aktuella planerna, utan att information till, samråd med och deltagande av allmänheten har skett, omfattas inte av tillämpningsområdet för artikel 14 i direktiv 2000/60 och särskilt inte av tillämpningsområdet för artikel 14.1.

Den sjätte frågan

- 76 Den nationella domstolen har ställt den sjätte frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 2000/60 ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för en lag såsom lag 3481/2006, antagen av det grekiska parlamentet den 2 augusti 2006, om godkännande av ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, på grundval av en miljökonsekvensbedömning av nämnda projekt som utgjorde grunden för ett förvaltningsbeslut som fattades efter ett förfarande som skett i enlighet med kraven på information till och samverkan med allmänheten enligt direktivet, även om detta beslut upphävts av domstol.
- 77 I artikel 1.5 i direktiv 85/337 föreskrivs att "[d]etta direktiv skall inte tillämpas på projekt som i detalj regleras genom särskild nationell lagstiftning, i de fall syftena med detta direktiv, däribland att tillhandahålla uppgifter, uppnås genom lagstiftningen".

- 78 Av denna bestämmelse framgår att direktiv 85/337 inte ska tillämpas på det aktuella projektet, när syftena med direktivet, däribland att tillhandahålla uppgifter, har uppnåtts genom lagstiftning (se dom av den 19 september 2000 i mål C-287/98, Linster, REG 2000, s. I-6917, punkt 51, av den 18 oktober 2011 i de förenade målen C-128/09–C-131/09, C-134/09 och C-135/09, Boxus m.fl., REU 2011, s. I-9711, punkt 36, samt av den 16 februari 2012 i mål C-182/10, Solvay m.fl., punkt 30).
- 79 Nämnda bestämmelse innehåller två villkor för att ett projekt ska undantas från tillämpningsområdet för direktiv 85/337. För det första måste projektet i detalj antas genom särskild lagstiftning, för det andra måste syftena med direktivet, däribland att tillhandahålla uppgifter, uppnås genom lagstiftningsförfarandet (dom av den 16 september 1999 i mål C-435/97, WWF m.fl., REG 1999, s. I-5613, punkt 57, domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 37, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 31).
- 80 Det första villkoret innebär för det första att projektet ska antas genom särskild lagstiftning. Begreppen projekt och tillstånd definieras i artikel 1.2 i direktiv 85/337. För att omfattas av tillämpningsområdet för artikel 1.5 i direktivet måste det således vara fråga om särskild lagstiftning genom vilket projektet antas, och lagstiftningen måste uppvisa samma kännetecken som ett sådant tillstånd. Bland annat måste exploatören ges rätt att genomföra projektet (se domen i det ovannämnda målet WWF m.fl., punkt 58, samt domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 38, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 32).
- 81 Projektet ska dessutom antas i detalj, det vill säga det ska vara fråga om ett preciserat och slutligt projekt, så att lagstiftaren när lagstiftningen antas, i likhet med vad som är fallet när ett tillstånd beviljas, har beaktat samtliga uppgifter som är relevanta vad avser miljökonsekvensbedömningen av projektet (se domen i det ovannämnda målet WWF m.fl., punkt 59, domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 39, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 33). I lagstiftningen ska således anges att syftena med direktiv 85/337 har uppnåtts beträffande det aktuella projektet (se domen i det ovannämnda målet Linster, punkt 56, domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 39, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 33).
- 82 Härav följer att en lagstiftning inte kan anses innebära att ett projekt antas i detalj, i den mening som avses i artikel 1.5 i direktiv 85/337, om den inte innehåller de uppgifter som är nödvändiga för att bedöma projektets inverkan på miljön eller innebär att andra rättsakter måste antas för att exploatören ska ges rätt att genomföra projektet (se domarna i de ovannämnda målen WWF m.fl., punkt 62, och Linster, punkt 57, samt domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 40, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 34).
- 83 Vad gäller det andra villkoret framgår det av artikel 2.1 i direktiv 85/337 att direktivets huvudsyfte är att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, på grund av bland annat sin art, storlek eller lokalisering, ska bli föremål för en bedömning av denna påverkan innan tillstånd ges (se domen i det ovannämnda målet Linster, punkt 52, samt domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 41, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 35).
- 84 I sjätte skälet i direktiv 85/337 preciseras vidare att bedömningen bör ske med utgångspunkt i relevanta uppgifter från exploatören, med eventuell komplettering från myndigheterna och från dem som berörs av projektet i fråga (se domarna i de ovannämnda målen WWF m.fl., punkt 61, och Linster, punkt 53, samt domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 42, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 36).
- 85 Lagstiftaren ska således ha tillgång till tillräckliga uppgifter då projektet antas. Det framgår av artikel 5.3 i och bilaga 4 till direktiv 85/337 att de uppgifter som exploatören ska tillhandahålla åtminstone ska innefatta en beskrivning av projektet med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning, en beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, minska och om möjligt avhjälpa

betydande skadliga verkningar samt de data som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på miljön som projektet kan antas medföra (se domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 43, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 37).

- 86 Det finns emellertid inget hinder för att den nationella lagstiftaren, när ett projekt antas, kan använda sig av uppgifter som erhållits under det tidigare administrativa förfarandet samt den miljökonsekvensbedömning som gjorts inom ramen för detta förfarande såvitt denna grundas på uppgifter och kunskap som fortfarande äger aktualitet. Miljökonsekvensbedömningen, som ska utföras innan beslut fattas, innebär nämligen en bedömning i sak av de inhämtade uppgifterna samt ett övervägande om uppgifterna eventuellt ska kompletteras (se dom av den 3 mars 2011 i mål C-50/09, kommissionen mot Irland, REU 2011, s. I-873, punkt 40).
- 87 Det förhållandet att miljökonsekvensbedömningen genomförts inom ramen för ett administrativt förfarande som avslutats genom att ett beslut antagits som sedan upphävts av domstol saknar i sig betydelse.
- 88 En lagstiftning som endast rakt av "ratificerar" en tidigare administrativ rättsakt, och endast hänvisar till tvingande skäl av allmänintresse utan att ett materiellt lagstiftningsförfarande – genom vilket de i punkt 79 i förevarande dom nämnda villkoren kan iakttas – dessförinnan inletts, kan emellertid inte anses vara en särskild lagstiftning i den mening som avses i artikel 1.5 i direktiv 85/337 och medför således inte att ett projekt undgår att omfattas av tillämpningsområdet för direktivet (se domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 45, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 39).
- 89 En lagstiftning som antas utan att ledamöterna i den lagstiftande församlingen haft tillgång till de uppgifter som angetts i punkt 85 i förevarande dom omfattas särskilt inte av tillämpningsområdet för artikel 1.5 i direktiv 85/337 (se domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 46, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 41).
- 90 Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra huruvida dessa villkor är uppfyllda. Den domstolen ska därvid beakta såväl innehållet i den antagna lagstiftningsakten som hela det lagstiftningsförfarande som lett fram till antagandet, särskilt förarbeten och parlamentsdebatter (se domen i de ovannämnda förenade målen Boxus m.fl., punkt 46, samt domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 41).
- 91 Den sjätte frågan ska följaktligen bevaras på följande sätt: Direktiv 85/337, särskilt artikel 1.5 i detsamma, ska tolkas på så sätt att det inte utgör hinder för en lag som lag 3481/2006, antagen av det grekiska parlamentet den 2 augusti 2006, om godkännande av ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, på grundval av en miljökonsekvensbedömning av nämnda projekt som utgjorde grunden för ett förvaltningsbeslut som fattades efter ett förfarande som skett i enlighet med kraven på information till och samverkan med allmänheten enligt direktivet, även om detta beslut upphävts av domstol. Den aktuella lagen ska emellertid utgöra en särskild lagstiftning på så sätt att syftena med direktivet kan uppnås genom lagstiftningsförfarandet. Det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera att dessa båda villkor är uppfyllda.

Den sjunde frågan

- 92 Den nationella domstolen har ställt den sjunde frågan för att få klarhet i huruvida ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, ska betraktas som en plan eller ett program som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2001/42.
- 93 För att fastsälla huruvida ett sådant projekt omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2001/42 ska det prövas om det är en plan eller ett program i den mening som avses i artikel 2 a i direktivet.

- 94 Enligt artikel 2 a andra strecksatsen i direktiv 2001/42 är endast planer och program som krävs i lagar och andra författningar att betrakta som planer och program i den mening som avses i direktivet.
- 95 Det aktuella projektet utgör emellertid inte en rättsakt i vilken kriterierna och formerna för landskapsplaneringen anges och som fastställer regler och förfaranden för kontroll som ett eller flera projekt ska underställas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 mars 2012 i mål C-567/10, Inter-Environnement Bruxelles m.fl., punkt 30).
- 96 Den sjunde frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, ska inte betraktas som en plan eller ett program som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2001/42.

Den åttonde och den nionde frågan

- 97 Med hänsyn till svaret på den sjunde frågan saknas anledning att besvara den åttonde och den nionde frågan.

Den tionde frågan

- 98 Den nationella domstolen har ställt den tionde frågan för att få klarhet i huruvida områden som finns upptagna på de nationella listorna över områden av gemenskapsintresse, vilka i enlighet med artikel 4.1 andra stycket i direktiv 92/43 har överlämnats till kommissionen och därefter upptagits i den förteckning över områden av gemenskapsintresse som antogs genom beslut 2006/613, omfattades av det skydd som gavs enligt direktivet innan detta beslut publicerades.
- 99 Det ska erinras om att beslut 2006/613, genom vilket kommissionen antog en förteckning över områden av gemenskapsintresse i den mediterrana geografiska regionen, i enlighet med artikel 254.3 EG trädde i kraft då det delgavs medlemsstaterna.
- 100 Kommissionen har utan att det bestritts angett att beslutet delgavs Republiken Grekland den 19 juli 2006, det vill säga innan lag 3481/2006 om godkännande av projektet för delvis avledning av floden Acheloos antogs den 2 augusti 2006.
- 101 Enligt artikel 4.5 i direktiv 92/43 är de skyddsåtgärder som anges i artikel 6.2–6.4 i direktivet endast tillämpliga avseende de områden som, i enlighet med artikel 4.2 tredje stycket i direktivet, har förts upp på den förteckning över områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse som antagits av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21 i direktivet (se dom av den 13 januari 2005 i mål C-117/03, Dragaggi m.fl., REG 2005, s. I-167, punkt 25).
- 102 Härav följer att den berörda medlemsstaten efter delgivningen av beslut 2006/613 var skyldig att vidta de skyddsåtgärder som föreskrivs i artikel 6.2–6.4 i direktiv 92/43.
- 103 Denna slutsats påverkas inte av det förhållandet att, efter det att de förvaltningsbeslut genom vilka det aktuella projektet godkändes hade underkänts år 2005, bestämmelserna i lag 3481/2006 om godkännande av projektet förelades det grekiska parlamentet i form av ett tillägg den 6 juli 2006, medan beslut 2006/613 delgavs den aktuella medlemsstaten den 19 juli 2006. I ett sådant fall skulle nämligen en eventuell tillämpning av artikel 6.2–6.4 i direktiv 92/43 under alla omständigheter avse en situation som ännu inte uppkommit.
- 104 Det ska under alla omständigheter erinras om att även före ikraftträdandet av beslut 2006/613 skulle medlemsstaterna skydda områdena från och med den tidpunkt då de i enlighet med artikel 4.1 i direktivet hade föreslagit dem som områden som kunde utses till områden av gemenskapsintresse på den nationella lista som skulle överlämnas till kommissionen (se, för ett liknande resonemang, domen

i det ovannämnda målet Dragaggi, punkt 26). Medlemsstaterna ska nämligen enligt direktivet vidta sådana skyddsåtgärder som är ägnade att, mot bakgrund av den bevarandemålsättning som avses i direktivet, tillvarata det ekologiska intresse som dessa områden har på nationell nivå (se domen i det ovannämnda målet Dragaggi, punkt 30) och kan därför inte godkänna ingrepp som allvarligt kan äventyra nämnda områdens ekologiska egenskaper. Detta gäller särskilt när ett ingrepp riskerar att antingen på ett betydande sätt reducera ett områdes yta eller medföra att prioriterade arter i området försvinner eller resultera i att detta område förstörs eller att dess representativa egenskaper utplånas (se dom av den 14 september 2006 i mål C-244/05, Bund Naturschutz in Bayern m.fl., REG 2006, s. I-8445, punkt 46, samt av den 15 mars 2012 i mål C-340/10, kommissionen mot Cypern, punkt 44).

105 Mot denna bakgrund ska den tionde frågan besvaras på följande sätt: Områden som finns upptagna på de nationella listorna över områden av gemenskapsintresse, vilka i enlighet med artikel 4.1 andra stycket i direktiv 92/43 överlämnats till kommissionen och därefter upptagits i den förteckning över områden av gemenskapsintresse som antogs genom beslut 2006/613, omfattades – efter det att den berörda medlemsstaten delgetts beslutet – av det skydd som gavs enligt direktivet innan detta beslut publicerades. Efter det att den berörda medlemsstaten delgetts nämnda beslut var denna i synnerhet även skyldig att vidta de skyddsåtgärder som föreskrivs i artikel 6.2–6.4 i direktivet.

Den elfte frågan

106 Den nationella domstolen har ställt den elfte frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 92/43 ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för att ett projekt för avledning av vatten, som inte direkt har samband med eller är nödvändigt för bevarandet av ett särskilt skyddsområde, men som kan medföra en betydande påverkan på nämnda område, godkänns trots att det saknas tillförlitliga och aktuella uppgifter om fågelfaunan i det aktuella området.

107 Av domstolens fasta praxis följer att medlemsstaterna enligt artikel 4.1 och 4.2 i direktiv 79/409 är skyldiga att som särskilt skyddsområde klassificera sådana områden som svarar mot de ornitologiska kriterier som fastställs i dessa bestämmelser (se, bland annat, dom av den 13 december 2007 i mål C-418/04, kommissionen mot Irland, REG 2007, s. I-10947, punkt 36).

108 Det framgår av artikel 7 i direktiv 92/43 att artikel 6.2–6.4 i samma direktiv ska ersätta artikel 4.4 första meningen i direktiv 79/409 från och med dagen för genomförandet av direktiv 92/43 eller den dag då en medlemsstat i enlighet med direktiv 79/409 har klassificerat ett område, om den dagen infaller senare (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Irland, punkt 173, samt dom av den 24 november 2011 i mål C-404/09, kommissionen mot Spanien, REU 2011, s. I-11853, punkt 97).

109 Det framgår emellertid av beslutet om hänskjutande liksom av kommissionens muntliga yttrande att de skyddsområden som berördes av det aktuella projektet redan klassificerats innan lag 3481/2006 antogs. Följaktligen var de skyldigheter som följer av artikel 6.2–6.4 i direktiv 92/43 tillämpliga med avseende på dessa områden vid tidpunkten för antagandet av nämnda projekt.

110 I artikel 6.3 i direktiv 92/43 föreskrivs ett förfarande för bedömning, vilket genom föregående kontroller syftar till att säkerställa att planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som kan påverka området på ett påtagligt sätt, endast godkänns under förutsättning att de inte skadar området (se dom av den 7 september 2004 i mål C-127/02, Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, REG 2004, s. I-7405, punkt 34, samt av den 20 september 2007 i mål C-304/05, kommissionen mot Italien, REG 2007, s. I-7495, punkt 56).

111 Direktiv 92/43 innehåller, med avseende på begreppet ”på lämpligt sätt bedömas” i artikel 6.3 i detsamma, inte någon särskild metod för hur en sådan bedömning ska genomföras (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 57).

- 112 Domstolen har emellertid slagit fast att denna bedömning ska utföras så att de behöriga myndigheterna kan försäkra sig om att planen eller projektet inte kommer att ha en skadlig inverkan på det berörda området. De nämnda myndigheterna ska nämligen inte bevilja det begärda tillståndet när det råder osäkerhet om huruvida planen eller projektet kan komma att ha en sådan inverkan (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 58).
- 113 Domstolen har, med avseende på de uppgifter med stöd av vilka de behöriga myndigheterna kan erhålla den visshet som krävs, uttalat att det ur ett vetenskapligt perspektiv inte får föreligga några rimliga tvivel, eftersom de nämnda myndigheterna ska grunda sitt beslut på bästa möjliga vetenskapliga information (se domarna i de ovannämnda målen Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, punkterna 59 och 61, samt kommissionen mot Italien, punkt 59).
- 114 En nödvändig förutsättning för att tillämpa nämnda artikel 6.4 är vidare att det finns kännedom om konsekvenserna av en plan eller ett projekt med avseende på bevarandemålen för området i fråga. De villkor som ska vara uppfyllda för att denna undantagsbestämmelse ska kunna tillämpas kan nämligen inte bedömas i avsaknad av sådana uppgifter. Vid bedömningen av huruvida det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och huruvida det finns alternativa lösningar som påverkar området i mindre utsträckning, ska en avvägning göras mot den skada på området som planen eller projektet i fråga kan medföra. Skadan på det nämnda området ska dessutom identifieras med precision så att det kan avgöras vilka kompensationsåtgärder som eventuellt ska vidtas (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Italien, punkt 83, samt Solvay m.fl., punkt 74).
- 115 Mot bakgrund av vad som sagts ovan kan det inte nödvändigt anses att en bedömning är lämplig, om det saknas tillförlitliga och aktuella uppgifter om fågelfaunan i det berörda området.
- 116 Även om godkännandet av ett projekt skulle upphävas eller skjutas upp på grund av att bedömningen inte varit lämplig, kan det inte uteslutas att nationella myndigheter i efterhand samlar in tillförlitliga och aktualiserade uppgifter om fågelfaunan i det aktuella skyddsområdet och på grundval av dessa uppgifter och en kompletterande bedömning prövar huruvida avledningsprojektet innebär att skyddsområdet kommer att ta skada och i förekommande fall vilka kompensationsåtgärder som ska vidtas för att säkerställa att genomförandet av projektet inte äventyrar säkerställandet av att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande.
- 117 Den elfte frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Direktiv 92/43, särskilt artikel 6.3 och 6.4, ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för att ett projekt för avledning av vatten, som inte direkt har samband med eller är nödvändigt för bevarandet av ett särskilt skyddsområde, men som kan medföra en betydande påverkan på nämnda område, godkänns trots att det saknas tillförlitliga och aktuella uppgifter om fågelfaunan i det aktuella området.

Den tolfte frågan

- 118 Den nationella domstolen har ställt den tolfte frågan för att få klarhet i huruvida direktiv 92/43 ska tolkas på så sätt att sådana skäl till upprättandet av ett projekt för avledning av vatten som i huvudsak avser bevattning och dricksvattenförsörjning, kan anses utgöra sådana orsaker som har ett väsentligt allmänintresse som kan motivera att ett projekt genomförs trots att det innebär att de berörda områdena kommer att ta skada.
- 119 I artikel 6.4 i direktiv 92/43 föreskrivs att om en plan eller ett projekt, trots att slutsatserna av den bedömning som utfördes i enlighet med artikel 6.3 första meningen i det direktivet var negativa, måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär, och det inte finns alternativa lösningar, ska medlemsstaten vidta alla

nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande (se domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Italien, punkt 81, samt Solvay m.fl., punkt 72).

- 120 Såsom framgår av punkterna 100, 101, 107 och 108 i förevarande dom är en sådan bestämmelse tillämplig på såväl särskilda skyddsområden som områden av gemenskapsintresse som är upptagna på den förteckning som upprättats av kommissionen i enlighet med artikel 4.2 tredje stycket i direktiv 92/43.
- 121 Det intresse som kan motivera genomförande av en plan eller ett projekt i den mening som avses i artikel 6.4 i direktiv 92/43 ska vara både allmänt och väsentligt, vilket innebär att detta intresse är av sådan betydelse att det ska vägas mot direktivets syfte att bevara livsmiljöer samt vilda djur och växter, inbegripet fågelfaunan (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Solvay m.fl., punkt 75).
- 122 Bevattnings- och dricksvattenförsörjning är ändamål som uppfyller dessa krav och kan därför motivera att ett avledningsprojekt genomförs, om andra alternativ saknas.
- 123 Om ett område av gemenskapsintresse innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, är emellertid enligt artikel 6.4 i direktiv 92/43 de enda faktorer som får beaktas sådana som rör människors hälsa, den allmänna säkerheten, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller, efter ett yttrande från kommissionen, andra tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse.
- 124 Då kommissionen i förevarande fall inte inbjudits att yttra sig ska det prövas huruvida bevattningsändamål och dricksvattenförsörjning kan omfattas av de överväganden som angetts i föregående punkt.
- 125 Vad gäller bevattnings- kan i princip inte överväganden som rör människors hälsa eller den allmänna säkerheten komma i fråga. Det förefaller däremot som om bevattnings- under vissa förutsättningar kan ha betydelsefulla konsekvenser för miljön.
- 126 Dricksvattenförsörjningen ingår däremot, i princip, i de överväganden som rör människors hälsa.
- 127 Det ankommer under alla omständigheter på den nationella domstolen att pröva huruvida det aktuella projektet faktiskt kommer att skada ett eller flera områden av gemenskapsintresse som innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art.
- 128 Mot bakgrund av det anförda ska den tolfte frågan besvaras på följande sätt: Direktiv 92/43, särskilt artikel 6.4, ska tolkas på så sätt att skäl avseende bevattnings- och dricksvattenförsörjning, vilka åberopas till stöd för ett projekt för avledning av vatten, kan anses utgöra tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och som kan motivera att ett projekt genomförs trots att det innebär att de berörda områdena kommer att ta skada. När ett sådant projekt innebär att ett område av gemenskapsintresse som innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art kommer att ta skada, kan projektet i princip motiveras av skäl avseende dricksvattenförsörjningen. I vissa fall kan ett sådant projekt motiveras av att bevattnings- får betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön. Bevattningsändamål kan däremot i princip inte anses utgöra sådana överväganden som avser människors hälsa och allmän säkerhet som kan motivera ett sådant projekt som det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen.

Den trettonde frågan

- 129 Den nationella domstolen har ställt den trettonde frågan för att få klarhet i huruvida kriterier såsom vidden av denna avledning och omfattningen av de entreprenader som denna kräver ska beaktas enligt direktiv 92/43 vid bedömningen av vilka kompensationsåtgärder som är lämpliga.

- 130 Enligt artikel 6.4 första stycket första meningen i direktiv 92/43 ska – om en plan eller ett projekt, på grund av att alternativa lösningar saknas, trots en negativ bedömning av konsekvenserna för området måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär – medlemsstaten vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande.
- 131 Såsom det erinrats om i punkt 114 i förevarande dom ska den skada som projektet kan få på det nämnda området identifieras med precision, så att det kan avgöras vilken typ av kompensationsåtgärder som eventuellt ska vidtas.
- 132 Vidden av vattenavledningen och omfattningen av de entreprenader som denna kräver utgör emellertid omständigheter som måste beaktas för att med precision identifiera den inverkan som projektet har på berört område, och följaktligen, vilken typ av kompensationsåtgärder som behövs för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande.
- 133 Den trettonde frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Enligt direktiv 92/43 och särskilt artikel 6.4 första stycket första meningen i detta direktiv, ska vidden av en vattenavledning och omfattningen av de entreprenader som denna kräver beaktas vid bedömningen av vilka kompensationsåtgärder som är lämpliga.

Den fjortonde frågan

- 134 Den nationella domstolen har ställt den fjortonde frågan för att få klarhet i huruvida det enligt direktiv 92/43, tolkat mot bakgrund av målet i artikel 6 EG att uppnå en hållbar utveckling, vad avser områden som ingår i Natura 2000 är tillåtet att ett naturligt flodekosystem omvandlas till ett av människan skapat flod- och sjöekosystem.
- 135 Även om den omständigheten att ett naturligt flodekosystem omvandlas till ett av människan skapat flod- och sjöekosystem skulle anses medföra att områden som ingår i Natura 2000 tar skada, innebär detta inte med nödvändighet att det projekt som gett upphov till denna omvandling inte kan godkännas.
- 136 Såsom domstolen har slagit fast i punkt 119 i förevarande dom kan ett sådant projekt, enligt artikel 6.4 i direktiv 92/43, vilken avser områden som ingår i Natura 2000, godkännas om villkoren i nämnda bestämmelse är uppfyllda.
- 137 Enligt trettonde skälet i direktiv 92/43 bidrar emellertid, eftersom huvudsyftet med detta direktiv är att främja att den biologiska mångfalden bibehålls med beaktande av ekonomiska, sociala, kulturella och regionala behov, direktivet till det övergripande målet att uppnå en hållbar utveckling. För att upprätthålla den biologiska mångfalden kan det i vissa fall vara nödvändigt att upprätthålla eller till och med främja mänsklig verksamhet.
- 138 Följaktligen ska artikel 6.4 första stycket i direktiv 92/43, och särskilt villkoret att medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande, tillämpas med beaktande av målet att uppnå en hållbar utveckling, som anges i tredje skälet i direktivet och i artikel 6 EG.
- 139 Den fjortonde frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt: Enligt direktiv 92/43 och särskilt artikel 6.4 första stycket – tolkat mot bakgrund av målet i artikel 6 EG att uppnå en hållbar utveckling – får, vad avser områden som ingår i Natura 2000, ett naturligt flodekosystem omvandlas till ett av människan skapat flod- och sjöekosystem, under förutsättning att de villkor som avses i denna bestämmelse i direktivet är uppfyllda.

Rättegångskostnader

¹⁴⁰ Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Artiklarna 13.6 och 24.1 i direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område ska tolkas så, att de innebär att tidsgränsen för att offentliggöra förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt fastställs till den 22 december 2009 och att fristen för att införliva direktivet, bland annat artiklarna 3–6, 9, 13 och 15, fastställs till den 22 december 2003.**
- 2) **Direktiv 2000/60 ska tolkas på så sätt att**
 - **det i princip inte utgör hinder för en nationell bestämmelse som före den 22 december 2009 medger att vatten överförs från ett visst avrinningsområde eller avrinningsdistrikt till ett annat när de behöriga nationella myndigheterna ännu inte har utarbetat några förvaltningsplaner för de aktuella avrinningsdistrikten,**
 - **en sådan överföring inte får allvarligt äventyra genomförandet av de mål som föreskrivs i direktivet,**
 - **nämnda överföring, i den mån den kan leda till sådana negativa verkningar för en vattenförekomst som anges i artikel 4.7 i direktivet, emellertid kan medges, åtminstone om villkoren i artikel 4.7 a–d är uppfyllda,**
 - **den omständigheten att behoven av dricksvatten, produktion av energi eller bevattning i avrinningsdistriktet eller avrinningsområdet inte kan tillgodoses genom egna vattenresurser inte utgör en nödvändig förutsättning för att en sådan överföring ska vara förenlig med direktivet, när ovannämnda villkor är uppfyllda.**
- 3) **Den omständigheten att ett nationellt parlament godkänner förvaltningsplaner för avrinningsområden, som de aktuella planerna, utan att information till, samråd med och deltagande av allmänheten har skett, omfattas inte av tillämpningsområdet för artikel 14 i direktiv 2000/60 och särskilt inte av tillämpningsområdet för artikel 14.1.**
- 4) **Rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003, särskilt artikel 1.5 i detsamma, ska tolkas på så sätt att det inte utgör hinder för en lag som lag 3481/2006, antagen av det grekiska parlamentet den 2 augusti 2006, om godkännande av ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, på grundval av en miljökonsekvensbedömning av nämnda projekt som utgjorde grunden för ett förvaltningsbeslut som fattades efter ett förfarande som skett i enlighet med kraven på information till och samverkan med allmänheten enligt direktivet, även om detta beslut upphävts av domstol. Den aktuella lagen ska emellertid utgöra en särskild lagstiftning på så sätt att syftena med direktivet kan uppnås genom lagstiftningsförfarandet. Det ankommer på den nationella domstolen att kontrollera att dessa båda villkor är uppfyllda.**

- 5) Ett projekt för delvis avledning av en flod, såsom det i målet aktuella projektet, ska inte betraktas som en plan eller ett program som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.
- 6) Områden som finns upptagna på de nationella listorna över områden av gemenskapsintresse, vilka i enlighet med artikel 4.1 andra stycket i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter har överlämnats till Europeiska kommissionen och därefter upptagits i den förteckning över områden av gemenskapsintresse som antogs genom kommissionens beslut 2006/613/EG av den 19 juli 2006 om antagande, enligt rådets direktiv 92/43/EEG, av en förteckning över områden av gemenskapsintresse i den mediterrana geografiska regionen, omfattades – efter det att den berörda medlemsstaten delgetts beslutet – av det skydd som gavs enligt direktivet innan detta beslut publicerades. Efter det att den berörda medlemsstaten delgetts nämnda beslut var denna i synnerhet även skyldig att vidta de skyddsåtgärder som föreskrivs i artikel 6.2–6.4 i direktivet.
- 7) Direktiv 92/43, särskilt artikel 6.3 och 6.4, ska tolkas på så sätt att det utgör hinder för att ett projekt för avledning av vatten, som inte direkt har samband med eller är nödvändigt för bevarandet av ett särskilt skyddsområde, men som kan medföra en betydande påverkan på nämnda område, godkänns trots att det saknas tillförlitliga och aktuella uppgifter om fågelfaunan i det aktuella området.
- 8) Direktiv 92/43, särskilt artikel 6.3 och 6.4, ska tolkas på så sätt att skäl avseende bevattning och dricksvattenförsörjning, vilka åberopas till stöd för ett projekt för avledning av vatten, kan anses utgöra tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och som kan motivera att ett projekt genomförs, trots att det innebär att de berörda områdena kommer att ta skada. När ett sådant projekt innebär att ett område av gemenskapsintresse som innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art kommer att ta skada, kan projektet i princip motiveras av skäl avseende dricksvattenförsörjningen. I vissa fall kan ett sådant projekt motiveras av att bevattningen får betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön. Bevattningsändamål kan däremot i princip inte anses utgöra sådana överväganden som avser människors hälsa och allmän säkerhet som kan motivera ett sådant projekt som det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen.
- 9) Enligt direktiv 92/43 och särskilt artikel 6.4 första stycket första meningen i detta direktiv ska vidden av en vattenavledning och omfattningen av de entreprenader som denna kräver beaktas vid bedömningen av vilka kompensationsåtgärder som är lämpliga.
- 10) Enligt direktiv 92/43 och särskilt artikel 6.4 första stycket i detta direktiv – tolkat mot bakgrund av målet i artikel 6 EG att uppnå en hållbar utveckling – får, vad avser områden som ingår i Natura 2000, ett naturligt flodekosystem omvandlas till ett av människan skapat flod- och sjöekosystem, under förutsättning att de villkor som avses i denna bestämmelse i direktivet är uppfyllda.

Underskrifter